

**«Бекітілген»
Астана қаласы әкімдігінің
«№ 4 қалалық емхана» ШЖҚ МКК
Бақылау кеңесінің шешімімен
№1 хаттама
2023 жылғы «15» наурыз**

**Астана қаласы әкімдігінің
«№ 4 қалалық емхана» ШЖҚ МКК-ның
Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша
заңсыз сыйақы және коммерциялық пара беру
НҰСҚАУЛЫҒЫ**

ҚР 29-6

Астана қаласы Мазмұны

1 тарау. Қолдану саласы және негізгі ұғымдар.....	3
2 тарау. Жалпы ережелер.....	4
3-тарау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл кезінде қажетті іс-қимылдар.....	7
4-тарау. Қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылығы үшін басшылардың жауапкершілігі.....	8
5-тарау. Қорытынды ережелер.....	9

1 тарау.

Қолдану саласы және негізгі ұғымдар

1. Астана қаласы әкімдігінің "№ 4 қалалық емхана" ШЖҚ МКК қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс - қимыл, заңсыз сыйақы және коммерциялық пара беру жөніндегі осы Нұсқаулық (бұдан әрі - Нұсқаулық) сыбайлас жемқорлыққа бағытталған іс-қимылдарға не жататынын айқындайды, Астана қаласы әкімдігінің "№ 4 қалалық емхана" ШЖҚ МКК (бұдан әрі-емхана) қызметкерлерінің іс-қимыл тәртібін белгілейді сыбайлас жемқорлық сипатындағы жағдай туындаған жағдайда.

2. Осы құжат емхананың барлық құрылымдық бөлімшелерімен және сыбайлас жемқорлық субъектілерімен олардың қызметінің ерекшелігін ескере отырып танысу және қолдану үшін міндетті болып табылады.

Сыбайлас жемқорлық субъектілері-мемлекеттік ұйымда немесе квазимемлекеттік сектор субъектісінде басқару функцияларын орындайтын тұлғалар, Мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген тұлға, емхана қызметкерлері, сондай-ақ ҚР заңнамасына сәйкес өзге де тұлғалар.

Мемлекеттік ұйымда немесе квазимемлекеттік сектор субъектісінде басқару функцияларын орындайтын тұлғалар-көрсетілген ұйымдарда ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды тұрақты, уақытша не арнайы өкілеттік бойынша орындайтын тұлға

Мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген тұлға – мемлекеттік ұйымда немесе квазимемлекеттік сектор субъектісінде басқару функцияларын орындайтын тұлға, сондай-ақ сатып алуды, оның ішінде мемлекеттік сатып алуды ұйымдастыру және өткізу жөнінде шешімдер қабылдауға уәкілеттік берілген не мемлекеттік бюджет пен Ұлттық қор қаражатынан қаржыландырылатын жобаларды іріктеуге және іске асыруға жауапты адам Аталған ұйымдарда дербес құрылымдық бөлімше басшысынан төмен емес лауазымды атқаратын Қазақстан Республикасы.

3. Осы нұсқаулықта келтірілген талаптар ең аз қажетті болып табылады және нақты жағдай үшін толық және шектеу ретінде қарастырылмауға тиіс.

Емханада Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі өзге де шараларды қолдану көтермеленеді.

4. Осы Нұсқаулықта Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ұғымдар мен анықтамалар пайдаланылады.

Сыбайлас жемқорлық-жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және олармен байланысты мүмкіндіктерді жеке өзі немесе делдалдар арқылы мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе алу мақсатында заңсыз пайдалануы өзі үшін не үшінші тұлғалар үшін, сол сияқты осы тұлғаларға игіліктер мен артықшылықтар беру арқылы пара беру.

Коммерциялық пара беру-коммерциялық немесе өзге де ұйымда басқару функцияларын орындайтын тұлғаға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз беру, сол сияқты оған өзінің қызметтік жағдайын пайдаланғаны үшін, сондай-ақ пара беруді жүзеге асыратын адамның мүддесі үшін қызметі бойынша жалпы қамқорлығы немесе жол бергені үшін мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету; коммерциялық немесе өзге де ұйымда басқару функцияларын орындайтын адамның ақшаны, бағалы қағаздарды, басқа да мүлікті заңсыз алуы, сол сияқты өзінің қызметтік жағдайын пайдаланғаны үшін, сондай-ақ пара беруді жүзеге асыратын адамның мүддесіне қызмет бойынша жалпы қамқорлығы немесе жол бергені үшін мүліктік сипаттағы қызметтерді пайдалануы.

Пара – мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамның не оған теңестірілген адамның немесе жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамның не лауазымды адамның, сол сияқты шет мемлекеттің немесе халықаралық ұйымның лауазымды адамының жеке өзі немесе делдал арқылы өзі үшін ақша, бағалы қағаздар, өзге де мүлік, мүлікке құқық немесе мүліктік сипаттағы пайда түріндегі пара алуы пара берушінің немесе ол өкілдік ететін адамдардың пайдасына жасаған әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін, егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) осы адамның қызметтік өкілеттігіне кірсе, басқа адамдардың пайдасына, немесе бұл лауазымдық жағдайға байланысты мұндай әрекеттерге (әрекетсіздікке), сол сияқты жалпы қамқорлыққа ықпал етуі мүмкін.

Заңсыз сыйақы алу-Мемлекеттік органның не мемлекеттік ұйымның мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген тұлға болып табылмайтын немесе оған теңестірілген адамның, сол сияқты мемлекеттік емес ұйымның басқару функцияларын орындамайтын қызметкерінің жұмысты орындағаны немесе оның міндеттерінің шеңберіне кіретін қызметті көрсеткені үшін мүліктік сипаттағы материалдық сыйақыны, жеңілдіктерді немесе көрсетілетін қызметтерді заңсыз алуы.

Параны бопсалау-адамның пара берушінің немесе ол өкілдік ететін адамдардың заңды мүдделеріне нұқсан келтіруі мүмкін әрекеттер жасау қатарымен пара талап етуі не зиянды салдардың алдын алу мақсатында пара беруге мәжбүр болатын жағдайларды қасақана жасауы.

2 тарау.

Жалпы ережелер

5. Қазақстан Республикасында пара алу және беру жөніндегі іс-әрекеттер заңға қайшы, олар үшін жауапкершілік Қылмыстық кодексте және әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте көзделген.

Егер мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар сыбайлас жемқорлық субъектісінің жақын туыстары мен жекжаттарына оның келісімімен берілген не егер ол бұған қарсылық білдірмесе және өзінің қызметтік өкілеттігін пара берушінің пайдасына пайдаланса, оның әрекеттерінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықты алу белгілері көрінеді.

ҚР қолданыстағы заңнамасына сәйкес сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, коммерциялық пара беру және заңсыз сыйақы нысанасы ақшамен, бағалы қағаздармен және өзге де мүлікпен қатар өтеусіз көрсетілетін, бірақ төлеуге

жататын мүліктік сипаттағы пайда болуы мүмкін (туристік жолдамалар беру, пәтерді жөндеу, саяжай салу және т.б.).

Мүліктік сипаттағы артықшылықтарды, атап айтқанда, берілетін мүліктің, жекешелендірілген объектілердің құнын төмендету, жалдау төлемдерін, банктік несиелерді пайдаланғаны үшін пайыздық мөлшерлемелерді азайту деп түсіну керек.

6. Пара алу және пара беру - бұл бір қылмыстың екі толық жағы-пара алатын адам (пара алушы) және оны беретін адам (пара беруші) бар.

7. Пара алу-бұл ең өрескел лауазымдық қылмыстардың бірі, әсіресе адамдар тобы жасаған кезде немесе бопсалауды қолдана отырып, бұл лауазымды тұлғаның заңды немесе заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін артықшылықтар мен артықшылықтар алуынан тұрады.

8. Пара беру-лауазымды адамды заңды немесе заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауға итермелеуге не берушінің пайдасына, оның ішінде жалпы қамқорлығы немесе қызмет бабы үшін қандай да бір артықшылықтар беруге, алуға бағытталған қылмыс.

9. Пара мынадай заттар болуы мүмкін:

* заттар, ақша, оның ішінде: валюта, банктік чектер және бағалы қағаздар, бағалы металдар мен тастардан жасалған бұйымдар, автомашиналар, Тамақ өнімдері, бейнетехника, тұрмыстық аспаптар және басқа да тауарлар, пәтерлер, саяжайлар, саяжайлар, гараждар, жер учаскелері және басқа да жылжымайтын мүлік;

* артықшылықтары: емдеу, жөндеу және құрылыс жұмыстары, санаторий және туристік жолдамалар, шетелге сапарлар, ойын-сауық және басқа шығындарды ақысыз немесе арзан бағамен төлеу.

* параның жабық түрі-қарызға немесе жоқ қарызды өтеу түріндегі банктік несие, төмен бағамен сатып алынған тауарларға ақы төлеу, тауарларды жоғары бағамен сатып алу, пара алушыға, оның туыстарына, достарына жалақы төлеу арқылы жалған еңбек шарттарын жасау, жеңілдік несиесін алу, дәрістер, мақалалар, және кітаптар, "кездейсоқ" Казинода ұтып алу, қарызды кешіру, берілген қарыз бойынша талап ету құқығын беру, жалдау ақысын азайту, несие бойынша пайыздық мөлшерлемені ұлғайту және т. б.

10. ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының талаптарын, емханадағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелерін реттейтін ішкі құжаттарды, жалдаушының (жұмыс берушінің) өкілін сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға итермелеу мақсатында жеке және заңды тұлғалардың өтініштері туралы хабардар ету туралы міндетін, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мақсатында белгіленген өзге де міндеттерді сақтау маңызды.

Айта кету керек, кейбір сөздер, өрнектер мен қимылдарды басқалар пара беру туралы өтініш (кеңес) ретінде қабылдауы мүмкін (пара алу).

Мұндай өрнектерге мыналар жатады, мысалы:

- "Мәселені шешу қиын, бірақ мүмкін";
- "Рахмет нанға жайылмайсың";
- "Келісейік";
- "Күшті дәлелдер қажет";
- * "Параметрлерді талқылау керек";
- "Ал, біз не істейміз? ";

- "Кездесуге, сөйлесуге болады"
- "Қазір бос емес. Жұмыстан кейін кездесейік?" және т. б.

Ұйымдар өкілдерімен және азаматтармен, әсіресе пайдасы сыбайлас жемқорлық субъектілерінің шешімдері мен әрекеттеріне байланысты белгілі бір тақырыптарды талқылау пара беру туралы өтініш/кеңес ретінде де қабылдануы мүмкін.

Мұндай тақырыптардың қатарына, мысалы:

- * жалақының төмен деңгейі және белгілі бір қажеттіліктерді іске асыруға ақшалай қаражаттың жетіспеушілігі;
- * белгілі бір мүлікті сатып алуға, сол немесе басқа қызметті алуға, туристік сапарға шығуға деген ұмтылыс;
- * сыбайлас жемқорлық субъектісінің туыстарында жұмыстың болмауы;
- * лауазымды тұлғаның балаларының білім беру мекемелеріне түсу қажеттілігі;
- * ұлттық, кәсіби мерекелерге, туған күндер мен айтулы күндерге, сыбайлас жемқорлық субъектісіне, оның туыстарына және т. б. байланысты іс-шараларды атап өту, өткізу •

Сыбайлас жемқорлық субъектісінен шығатын белгілі бір ұсыныстар, әсіресе егер олар ұйымдардың өкілдеріне және пайдасы олардың шешімдері мен іс-әрекеттеріне байланысты азаматтарға бағытталған болса, пара беру туралы өтініш ретінде қабылдануы мүмкін. Бұл мұндай ұсыныстар жақсы ниетпен айтылған және шенеуніктің жеке пайдасына ешқандай қатысы жоқ болған жағдайда да мүмкін. Мұндай сөйлемдерге, мысалы, сөйлемдер жатады:

- * сыбайлас жемқорлық субъектісіне және (немесе) оның туыстарына жеңілдік беру;
- * анықталған бұзушылықтарды жою, мемлекеттік келісімшарт шеңберінде жұмыстарды орындау, қажетті құжаттарды дайындау үшін нақты компанияның және (немесе) сарапшылардың қызметтерін пайдалану;
- * белгілі бір қайырымдылық қорына ақша салу;
- * нақты спорт командасын, қоғамдық бірлестікті, діни ұйымды және т. б. қолдау.

11. Сыбайлас жемқорлыққа бағытталған, заңсыз сыйақы және коммерциялық пара беру жағдайларын болдырмау мақсатында уәкілетті тұлға қызметтік үй-жайларды бейнебақылаумен қамтамасыз ету, сыбайлас жемқорлық субъектілерінің құқықтық сауаттылығын арттыру, бизнес-процестерді оңтайландыру және цифрландыру мен автоматтандыруды енгізу жөнінде шаралар қабылдайды.

12. Сондай-ақ сыбайлас жемқорлық тәуекелдерімен неғұрлым ұштасатын лауазымдарды не жүктелген функцияларды орындауды айқындау қажет. Мұндай лауазымдар мен функцияларға (бірақ олармен шектелмейді) мыналар жатады:

- бақылау-қадағалау функциялары;
- сатып алуды ұйымдастыру және өткізу;
- рұқсат беру, келісу функциялары;
- ұйымдастырушылық-өкімдік (Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен қызмет бойынша бағынысты адамдардың орындауы үшін міндетті бұйрықтар мен өкімдер шығаруға, сондай-ақ бағыныстыларға қатысты көтермелеу шаралары мен тәртіптік жазаларды қолдануға берілген құқық);

- әкімшілік-шаруашылық функциялар (Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен ұйымның балансындағы мүлікті басқару және оған билік ету құқығы берілген) және т. б.

Уәкілетті тұлғаның не жұмыс берушінің жекелеген актілерімен ұйым қызметкеріне ұйымдық-өкімдік, әкімшілік-шаруашылық функциялар жүктелуі мүмкін екенін ескеру қажет.

3-тарау.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл кезінде қажетті іс-қимылдар

13. Сыбайлас жемқорлық Жолдауымен/субтекстімен ұсыныс алған жағдайда өзінің тікелей және(немесе) бірінші басшысын және(немесе) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органды дереу жазбаша нысанда хабардар ету, оның ішінде қолда бар материалдарды қоса бере отырып, "1424" Call-орталығына немесе "Е-өтініш" (ЭЦҚ қажет) арқылы жүгіну қажет (скриншоттар, корреспонденциялар, аудио, бейне жазбалар және т.б.).

14. Сыбайлас жемқорлық сипаттағы құқық бұзушылық туралы хабарлау нысандарының бірі анонимді өтініш болып табылады. Алайда, бұл жағдайда өтініш беруші анонимділікке байланысты жауап пен материалдық сыйақы алуға сене алмайды. Бұдан басқа, мұндай өтініште дайындалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы мәліметтер қамтылған жағдайларды қоспағанда, қылмыс туралы анонимді өтініштің өзі қылмыстық іс қозғауға себеп бола алмайды.

15. Параны бопсалау, заңсыз сыйақы, коммерциялық пара беру жағдайында сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға "1424" Call-орталығына немесе "Е-өтініш" (ЭЦҚ қажет) арқылы жүгіну, сондай-ақ бұл туралы басшылыққа хабарлау қажет.

16. Қызметкер сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға не сыбайлас жемқорлық сипатындағы іс-қимыл (әрекетсіздік) мәселелері жөніндегі басшылыққа жүгінген жағдайда, басшылық ҚР заңнамасында көзделген оның құқықтарын қорғау, оның ішінде оны қорқытудан, ұжымдағы моббингтен шектеу жөнінде өзге де ақылға қонымды шаралар қабылдауға тиіс.

17. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және оның алдын алу мақсатында "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Заңда және ҚР заңнамасында көзделген сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі шараларды іске асыру (орындау) қажет.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі шараларды қабылдамағаны үшін бірінші басшы дербес жауапты болады.

18. Сыбайлас жемқорлық субъектісіне не оның жақын туыстары мен жекжаттарына оның хабарынсыз сыйлықтар түскен жағдайда, сондай-ақ ол тиісті функцияларды орындауға байланысты алған сыйлықтар сыйлық алған күннен бастап күнтізбелік жеті күн ішінде не сыбайлас жемқорлық субъектісіне келіп түскен сыйлық туралы белгілі болған күннен бастап мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органға өтеусіз берілуге тиіс, ал сыбайлас жемқорлық субъектісіне дәл осындай жағдайларда көрсетілген қызметтер қызмет көрсетілген күннен бастап күнтізбелік жеті күн ішінде не мемлекеттік қызметшіге қызмет көрсету туралы белгілі болған күннен бастап республикалық бюджетке ақша

аудару жолымен төленуге тиіс.

4-тарау.

Басшылардың, қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін жауаптылығы

19. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған шараларды күшейту мақсатында қарамағындағылар сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған, заңсыз сыйақы алған, коммерциялық пара алған және өз функционалдық міндеттерін атқару кезінде өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтар алған басшылардың дербес жауапкершілігін қарау көзделген және олардың кінәсі сотта дәлелденеді.

20. Қызметкер сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасау, заңсыз сыйақы алу, коммерциялық пара беру және өзінің функционалдық міндеттерін атқару кезінде өзге де қылмыстық құқық бұзушылық фактілері бойынша қылмыстық қудалау орбитасына тартылған жағдайда, бұл қызметкер ҚР Еңбек кодексіне сәйкес сотқа дейінгі тергеп-тексеру және сот процесін жүргізу кезеңінде өзінің лауазымдық міндеттерін атқарудан шеттетіледі. Осы қызметкердің тікелей басшысы қызметкерді өзінің лауазымдық міндеттерін атқарудан шеттету жөнінде тиісті шаралар қолдануға міндетті.

21. Тәртіптік жауапкершілік мыналарды қамтиды:

- * ескертулер;
- * сөгіс;
- * қатаң сөгіс;
- * Еңбек кодексіне сәйкес еңбек шартын бұзу.

Басшы соттың тікелей бағыныстысына қатысты заңды күшіне енген айыптау үкімі болған немесе оны сыбайлас жемқорлық қылмыс жасағаны үшін қылмыстық жауаптылықтан босатқан, заңсыз сыйақы алған, тармақтар негізінде коммерциялық пара алған кезде жұмыстан босату туралы өтініш беруге міндетті 3), 4), 9), 10) және 12) 35-баптың бірінші бөлігі немесе 36 қылмыстық іс жүргізу кодексі.

Жұмыстан босату туралы өтініш басшыны қызметке тағайындауға және жұмыстан шығаруға құқығы бар адамға беріледі. Жұмыстан шығару не тәртіптік жазаны қолдану туралы шешім қабылдау (басшының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша қабылдайтын шараларын ескере отырып) басшыны осы лауазымға тағайындаған адамның құқығы болып табылады.

Басшының отставкаға кету мерзімі 10 күнтізбелік күнді құрайды.

22. Басшылар мен олардың тікелей бағыныштылары ұйымдық құрылымға және штат кестесіне сәйкес айқындалады.

23. Тікелей бағынысты адам сыбайлас жемқорлық сипатындағы құқық бұзушылық жасаған кезде басшы осы лауазымға тағайындалған күннен бастап 3 ай өткен соң дербес жауапты болатынын назарға алу қажет.

Бұл ретте, жоғарыда аталған жауапкершілік "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Заңның 24-бабына сәйкес тікелей бағыныштыда сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың туындау фактісі/мүмкіндігі туралы дербес жазбаша хабарлаған басшыларға қолданылмайды.

24. Қызметкер өзінің функционалдық міндеттерін атқарған кезде

сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, заңсыз сыйақы, коммерциялық пара беру және өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтар фактісі туралы хабарлаған немесе қызметкерлердің өзінің функционалдық міндеттерін атқаруы кезінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға, коммерциялық пара беруге және өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтарға өзге де жолмен жәрдемдесетін қызметкер мемлекеттің қорғауында болады және Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен көтермеленеді.

Бұл ереже заңға сәйкес жауаптылыққа жататын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат хабарлаған адамдарға қолданылмайды.

25. Кәсіпорын қызметкерлерінің өз функционалдық міндеттерін орындауы кезінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға, коммерциялық пара беруге және өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтарға жәрдемдесетін қызметкер туралы ақпарат мемлекеттік құпия болып табылады және заңда белгіленген тәртіппен беріледі. Аталған ақпаратты жария ету заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

5-тарау.

Қорытынды ережелер

26. Осы Нұсқаулық басшы/директор бекіткен күннен бастап қолданысқа енгізіледі.

27. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет / кадр қызметі барлық қызметкерлерді осы Нұсқаулықпен таныстыруды жүзеге асырады. Жұмысқа қабылдау кезінде адам жұмысқа қабылданған күннен бастап бір күн ішінде осы Нұсқаулықпен танысуға жатады.

28. Осы Нұсқаулық ресми интернет-ресурста жариялануға тиіс.